

Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου (Μαντζαρίδης Γεώργιος Ὁμότιμος Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν ἐλευθερία, γιατί α) προϋποθέτει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ β) κατευθύνει πρὸς τὴν ἐλευθερία τὸν ἄνθρωπο. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι ὅτι ἡ ἐλευθερία ποὺ προϋποθέτει καὶ ἡ ἐλευθερία πρὸς τὴν ὁποία κατευθύνει δὲν εἶναι ταυτόσημες, ἀλλὰ βρίσκονται σὲ δύο διαφορετικὰ ἐπίπεδα. Ἀκριβέστερα μπορεῖ νὰ λεχθεῖ ὅτι εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα. Ἡ ἐλευθερία ποὺ προϋποθέτει ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ, ὅπως καὶ κάθε ἠθικὴ, εἶναι περιορισμένη καὶ σχετικὴ· εἶναι ἡ ἐλευθερία ἢ ἡ αὐτεξουσιότητα ποὺ ὑπάρχει στὸ ἐπίπεδο τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀντίθετα ἡ ἐλευθερία στὴν ὁποία κατευθύνει ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ εἶναι ἀπεριόριστη καὶ ἀπόλυτη· εἶναι ἡ ὄντολογικὴ ἐλευθερία τοῦ Πνεύματος, στὴν ὁποία μετέχει ὁ πιστὸς ὡς κοινωνὸς τῆς ἄκτιστης θείας ἐνέργειας καὶ ζωῆς.

Τὰ κτιστὰ ὄντα δὲν εἶναι ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν φύση τους, γιατί δὲν δημιούργησαν τὰ ἴδια τὸν ἑαυτό τους. Ὡς κτιστὰ καὶ περιορισμένα, ἔχουν κτιστὴ καὶ περιορισμένη ἐλευθερία. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ «εἶναι δεδανεισμένον» (1), δηλαδὴ δοτό. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἔχει δοτὴ καὶ τὴν ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἦταν ἀπόλυτη, ἂν ἦταν ἄκτιστη καὶ συμπεριλάμβανε τὸ εἶναι του. Μόνο ὁ ἄκτιστος καὶ

ἄπειρος Θεὸς ἔχει ἄκτιστη καὶ ἀπόλυτη ἐλευθερία, γιατί «ὅλον ἐν ἑαυτῷ συνείληφε τὸ εἶναι»(2).

Ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία ὀρίζει ἢ ἴδια τὸν ἑαυτὸ της καὶ τὸν τρόπο τῆς ὑπάρξεώς της χωρὶς ὅποιαδήποτε ἐξάρτηση ἢ ἀναγκαιότητα. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ περιβάλλον του, προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν φύση του, ἐξουσιάζεται ἀπὸ τὸν θάνατο. Ἔχει ὅμως ἐλευθερία ἐπιλογῆς (3). Καὶ ἡ ἐλευθερία του αὐτὴ εἶναι ἢ ἄλλη ὄψη τῆς ἐξαρτήσεώς του ἀπὸ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα ποὺ τὸν ὀρίζουν καὶ τὸν περιβάλλουν. Εἶναι ἢ ὄψη τῆς ἀγαπητικῆς σχέσεώς του μὲ αὐτά. Ἦδη ὅμως ἡ περιορισμένη καὶ δοτὴ ἐλευθερία του εἶναι ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν προσέγγιση τῆς ἀπόλυτης.

Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸν κόσμον συμβαδίζει μὲ τὴν ἀπελευθέρωσή του ἀπὸ τὴν κοσμικὴ νομοτέλεια. Πόσο ἐλεύθερος μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν κατευθύνεται ἀπὸ τὴν νομοτέλεια αὐτήν; Πόσο ἐλεύθερος μπορεῖ νὰ αἰσθάνεται, ὅταν ἀπειλεῖται διαρκῶς ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ τελικὰ ὑποκύπτει σὲ αὐτόν; Ὁ φόβος τοῦ θανάτου κάνει τὸν ἄνθρωπο φίλαυτο καὶ ἐγωκεντρικό. Τὸν κατευθύνει στὴν ἁμαρτία καὶ τὸν ὑποδουλώνει στὰ πάθη καὶ τίς ἐπιθυμίες του. Μόνο ἂν ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ θανάτου, μπορεῖ νὰ ἀπεγκλωβιστεῖ καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ: «Ὁ τὸν θάνατον δεδοικῶς δοῦλος ἐστί, καὶ πάντα ὑφίσταται ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποθανεῖν» (4). Ὁ ἄνθρωπος ὅμως φοβᾶται τὸν θάνατο, γιατί διαρκῶς τὸν παραμονεύει. Καὶ ἡ ἀπελευθέρωσή του ἀπὸ αὐτὸν βρίσκεται πέρα ἀπὸ τίς δυνάμεις του.

Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν δὲν κατορθώνεται μὲ τὴν αὐτοεγκατάλειψή του στὰ πάθη καὶ τίς ἐπιθυμίες του. Δὲν κερδίζεται μὲ τὴν προσπάθεια βελτιώσεως τῆς παρὰ φύσει καταστάσεώς του. Γίνεται ὅμως δυνατὴ μὲ μία ἄλλη μορφή δουλείας, ποὺ θεραπεύει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν παρὰ φύσει κατάστασή του καὶ τὸν ἀποκαθιστᾶ στὴν κατὰ φύσει ζωὴ καὶ διαγωγή· μὲ τὴν ὑποταγὴ του στὸ θέλημα καὶ τὴν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ.

Γιὰ νὰ βρεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐλευθερία του, καταφεύγει στὸν Θεὸ· ὑπακούει στὸ θέλημά του, γίνεται δοῦλος του. Ἡ ὑπακοὴ στὸν Θεὸ εἶναι κατάφαση στὴν ἐλευθερία, ποὺ ταιριάζει στὴν φύση του. Καὶ ἡ ὑποδούλωση σὲ αὐτὸν εἶναι εἴσοδος στὴν ἐλευθερία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀλλοτριώθηκε. Ἡ ἐκούσια ὑποδούλωση στὸν Θεό, ποὺ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ὑπακοὴ στὸ θέλημά του, ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο καὶ τὸν καθιστᾶ μέτοχο τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς ἀθανασίας (βλ. Α' Κόρ. 7:22). Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν εἰσάγεται στὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία, στὴν ἀληθινὴ καὶ ἄκτιστη θεία ἐλευθερία.

(1) Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Ἑρμηνεία εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν, PG 90,893C.

(2) Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζοντων 3,2,12, ἐκδ. Π. Χρήστου, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Συγγράμματα, τόμ. 1, σ. 666.

(3) Βλ. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 102003, σ. 133.

(4) Ἰω. Χρυσοστόμου, Ὁμιλία εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους 4,4, PG 63,41.

Πηγή: agiazoni.gr